

Finansieringssystemet

Rammefinansiering

Rammebevilgningen omfatter både de langsiktige og strategiske bevilgningene, som er fastsatt på bakgrunn av særskilte prioriteringer over tid for de ulike institusjonene, og de resultatbaserte uttellingene på utdanningsinsentivene og forskningsinsentivene.

Rammebevilgningen til hver institusjon er sammen med gjeldende lover og forskrifter og fastsatt målstruktur de viktigste styringsverktøyene overfor sektoren. Styret ved den enkelte institusjon har ansvar for å forvalte og prioritere den samlede rammebevilgningen best mulig for å nå de overordnede målene for sektoren. Styret ved den enkelte institusjon har ansvar for strategisk og faglig utvikling av institusjonen og at den er i tråd med de målene myndighetene har satt og samfunnets behov. Departementet benytter den årlige styringsdialogen til å følge opp institusjonenes mål- og resultatoppnåelse for hele rammebevilgningen, dvs. ikke bare for de indikatorene som påvirker den regelstyrte, resultatbaserte uttellingen. I tillegg har Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) og Norges forskningsråd sentrale oppgaver knyttet til kvalitetsutvikling i sektoren.

Dagens finansieringssystem for universiteter og høyskoler ble innført fra 2002. Ett av målene med finansieringssystemet var å gi institusjonene fleksibilitet og insentiver til omstilling og kvalitet. Ved innføringen ble det etablert en utgangsposisjon for hver enkelt institusjon. Bakgrunnen for den enkelte institusjons utgangsposisjon var bevilgningene og resultatene i årene før finansieringssystemet ble innført. Den samlede budsjettammen for hver institusjon ble uendret, og det ble ikke omfordelt midler mellom institusjonene ved innføringen.

Finansieringssystemet, dvs. summen av langsiktig og strategisk ramme og resultatbasert uttelling, er et nasjonalt system og er i hovedsak likt for alle institusjoner, uavhengig av type institusjon og av om de er statlige eller private. Et felles finansieringssystem støtter opp under institusjonenes autonomi ved at institusjonene selv kan bestemme de aktiviteter og områder som de vil satse på. Den enkelte institusjon må selv vurdere i hvilken grad de nasjonale insentivene for utdanning og forskning kan benyttes i den interne fordelingen av midler, eller om det er behov for andre insentiver for å støtte opp under egne strategier ved institusjonene.

Finansieringssystemet ble evaluert i 2009, jf. Innst. 12 S (2009-2010) og Prop. 1 S (2009-2010) for Kunnskapsdepartementet, vedlegg 4. Stortinget vedtok at hovedtrekkene videreføres med noen mindre endringer, som er redegjort for senere i dette kapitlet. Endringene innføres fra og med rapporteringsåret 2010 og med budsjettvirkning fra og med 2012.

Resultatbasert uttelling

For den regelstyrte, resultatbaserte uttellingen er det lagt vekt på at insentivene skal stimulere til økt resultatoppnåelse i sektoren og at de skal være geografisk nøytrale og nøytrale mellom

institusjoner¹. Insentivene peker framover og skal stimulere institusjonene til å forbedre sine resultater.

Den resultatbaserte uttellingen i finansieringssystemet gjenspeiler hvor gode resultater den enkelte institusjon har oppnådd på de enkelte indikatorene. Størrelsen på uttellingen sier ikke noe om hvor stor andel av bevilgningen departementet forventer at institusjonene skal benytte på disse områdene.

Universiteter og høyskoler har endelige frister for rapportering av data som inngår i beregningsgrunnlaget. Det er institusjonenes ansvar å sørge for at de rapporterte dataene er kvalitetssikrede og korrekte. Kunnskapsdepartementet har et ansvar overfor Stortinget for å legge korrekt informasjon til grunn for de årlige budsjettvedtakene. Departementet gjennomgår derfor de innrapporterte dataene som ligger til grunn for uttelling i finansieringssystemet.

Utdanningsinsentivene

Utdanningsinsentivene skal premiere institusjoner som gir utdanning av høy kvalitet og som får studentene til å lykkes i sine studieløp. Samtidig skal insentivene legge til rette for at institusjonene raskere kan omstille kapasitet ved å tilpasse studietilbud i tråd med studentenes ønsker og samfunnets behov for arbeidskraft. Det er også insentiv for å stimulere til økt internasjonal studentutveksling. Utdanningsinsentivene har en åpen budsjetttramme for sektoren og den enkelte institusjon, og bevilgningen er basert på oppnådde resultater. Dette innebærer at hvis en institusjon forbedrer sine resultater, får den økning i bevilgningen.

Det er én indikator knyttet til antall avlagte studiepoeng og én indikator knyttet til antall utvekslingsstudenter:

- *Antall avlagte studiepoengsenheter (SPE)*
God studentgjennomstrømning er et tegn på at studieopplegget er av god kvalitet. Uttellingen beregnes derfor på grunnlag av antall avlagte 60 studiepoengsenheter (SPE). For at insentivstyrken skal være omtrent like sterk uavhengig av fagretning, er studiene delt inn i seks kategorier (A-F) med satser som gjenspeiler ulik grad av undervisnings- og utstyrsintensitet mellom studier. Uttellingen tilsvarer 40 pst. av beløpet som er tilknyttet den aktuelle kategorien.
- *Antall inn- og utreisende utvekslingsstudenter*
Både at norske studenter reiser ut og bringer kompetanse og inntrykk med seg hjem igjen, samt at utenlandske studenter kommer til Norge og beriker norske studiemiljø, er med på å øke kvaliteten på norsk utdanning. Uttellingen beregnes derfor på grunnlag av antall inn- og utreisende utvekslingsstudenter. Uttellingen blir gitt institusjonene som en flat sats for økning/reduksjon av antall inn- og utreisende studenter med avtaler som

¹ Kunsthøgskolen i Oslo og Kunsthøgskolen i Bergen er holdt utenfor den resultatbaserte uttellingen, men inkluderes i doktorgradsindikatoren fra og med 2012-budsjettet, jamfør beskrivelsen av utdanningsinsentivene og forskningsinsentivene. Norges musikkhøgskole og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo får ikke uttelling for midler fra Forskningsrådet, EU-midler og publikasjonspoeng.

har minst tre måneders varighet.

Fra og med rapporteringsåret 2010 har Stortinget vedtatt følgende endringer for utdanningsinsentivene, med budsjettvirkning fra 2012:

- *Innplassering av videreutdanninger iht. kategorier*
Videreutdanningsstudier har hittil som hovedregel blitt plassert i kategori F, med noen unntak for enkelte fag. Fra 2010 skal studiepoeng avlagt på videreutdanninger rapporteres i samme kategori som tilsvarende grunnutdanning.
- *Studiepoeng som avlegges ved Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS)*
Fra 2010 skal studiepoeng som avlegges ved UNIS rapporteres inn og telle med hos alle institusjonene som har sendt studenter til UNIS.

Forskningsinsentivene

Hovedmålet er å stimulere til økt forskningsaktivitet og omfordele ressurser til forskningsmiljøer som kan dokumentere gode resultater. Forskningsinsentivene har en lukket budsjettamme for sektoren og beregnes som en resultatbasert omfordeling mellom institusjonene (RBO). Dette innebærer at uttellingen for den enkelte institusjon vil avhenge av institusjonens egne resultater sammenlignet med de andre institusjonenes resultater. Ettersom midlene som fordeles har en fast ramme og resultatene for sektorene som helhet varierer fra år til år, vil satsen per indikator også variere fra år til år. Uttellingen beregnes på grunnlag av institusjonenes oppnådde resultater på følgende indikatorer:

- *Doktorgradskandidater*
For hver doktorgradskandidat som disputerer, får institusjonene uttelling i finansieringssystemet. Dette skal stimulere institusjonene til å utvikle og gjennomføre kvalitativt gode doktorgradsutdanninger som fører fram til ferdige doktorgradskandidater.
- *Forskningsmidler fra EUs rammeprogram*
Det gis uttelling for midler som institusjonene erverver seg fra EUs rammeprogram for forskning. Dette skal stimulere universiteter og høyskoler til å konkurrere på den europeiske forskningsarenaen. Det er viktig at Norge er synlig internasjonalt og at institusjonene henter tilbake en større andel av den norske kontingenten i programmet.
- *Midler fra Norges forskningsråd*
Det gis uttelling for midler som institusjonene erverver seg fra Forskningsrådet. Dette skal skjerpe den nasjonale konkurransen om forskningsmidler og stimulere universiteter og høyskoler til forskning av høy kvalitet og relevans.

- *Vitenskapelig publisering*

Indikatoren for vitenskapelig publisering skal stimulere til mer publisering og økt kvalitet på det som publiseres. Indikatoren har to nivåer, der vitenskapelig publisering i høyt anerkjente kanaler gir høyere uttelling enn annen publisering. Om lag 20 pst. av det som blir publisert, skal defineres på et høyere kvalitetsnivå. Bøker gir høyere uttelling enn artikler, og uttellingen skal også korrigeres for antall forfattere per publikasjon. Ansvar for forvaltning og utvikling av publiseringssystemet er gitt til Universitets- og høyskolerådet (UHR).

Fra og med rapporteringsåret 2010 har Stortinget vedtatt følgende endringer for forskningsinsentivene med budsjettvirkning fra 2012:

- *Samarbeid om doktorgradsutdanning*

Institusjoner som ikke selv er akkreditert til å gi doktorgrader, men har tilsatte (stipendiater eller andre vitenskapelige ansatte) som disputerer ved en annen norsk institusjon som har akkreditering, skal gis en uttelling på 20 pst. av den ordinære doktorgradsuttellingen.

- *Stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid*

Kandidater fra stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid vil få uttelling i finansieringssystemet på lik linje med ordinære doktorgrader.

- *Tildeling fra Norges forskningsråd og regionale forskningsfond*

De regionale forskningsfondene er et virkemiddel som skal bidra til kunnskapsbasert utvikling i regionene. Ordningen administreres av Norges forskningsråd. Fra og med 2010 vil midler fra regionale forskningsfond gi uttelling i finansieringssystemet. Inntektene skal inngå i rapporteringen i midler mottatt fra Norges forskningsråd.

- *Tildeling fra EUs programmer for forskning*

I tillegg til midler fra EUs 7. rammeprogram er spesifikasjonen endret slik at midler fra Joint Technology Initiatives (JTI), ERA-NET og initiativ etter EU-traktatens artikkel 185 (tidl. art.169) også omfattes i indikatoren. Det er kun midler fra nevnte programmer som gir uttelling i EU-indikatoren.

- *Vekting av indikatorer i RBO*

Grunnet justering av hva som inngår i de ulike indikatorene, justeres vektingen mellom indikatorene.

Indikator	Vekting t.o.m. budsjettåret 2011	Vekting f.o.m. budsjettåret 2012
Doktorgradskandidater	0,3	0,3
EU-midler	0,2	0,18
Forskningsrådsmidler	0,2	0,22
Publiseringspoeng	0,3	0,3

